

Ilomantsin kunnan
liikuntastrategia
2006 - 2010

SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO	3
2.	LÄHTÖKOHDAT	4
3.	LIIKUNTASUUNNITELMA	5
3.1.	Liikuntatoimen toiminta-ajatus	5
3.2.	Liikuntatoimeen vaikuttavat muutostekijä	6
3.3.	Liikuntatoimen painopisteet	6
3.3.1.	Terveyden edistäminen	6
3.3.2.	Lasten ja nuorten aktiivisen elämän edistäminen	7
3.3.3.	Liikuntaa ikääntyville	8
3.3.4.	Urheiluseura- ja liikuntajärjestötoiminta	9
3.3.5.	Omatoiminen liikunta	9
4.	KÄYTTÖMAKSUT JA AVUSTUKSET	10
4.1.	Käyttömaksut	10
4.2.	Avustukset	11
5.	LIIKUNTAPAIKAT	12
5.1.	Nykyiset liikuntapaikat	12
5.2.	Liikuntapaikkarakentaminen ja investoinnit	12
6.	LIIKUNTAPALVELUT JA YHTEISTYÖTAHOT	13
6.1.	Urheiluseura- ja liikuntajärjestötoiminta	13
6.2.	Kansalaisjärjestöt	14
6.3.	Kunnan sisäinen yhteistyö	14
6.3.1.	Tekninen toimi	14
6.3.2.	Kansalaisopisto	15
6.3.3.	Koulutoimi	15
6.3.4.	Vanhustenpalvelut	16
6.3.4.1.	Ilomantsin väestöennuste	16
7.	LIIKUNNAN TALOUS JA HENKILÖKUNTA	17
7.1.	Liikuntatoimen talous	17
7.2.	Liikuntatoimen henkilöstö	18
8.	PALVELURAKENTEEN MUUTOKSET	18

LIITTEET

1. JOHDANTO

Ilomantsin kunnan perustehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja kestävästä kehitystä. Kunnan visiossa 2010 Ilomantsi on ihmisen ja luonnon yhteisen hyvinvoinnin mallialue, joka tarjoaa hyvän elämän edellytykset kaikille asukkailleen.

Liikuntastrategian 2006–2010 tarkoituksena on tuoda esille tämän päivän liikunnan lähtökohdat: positiiviset asiat ja tulevaisuudessa kehittävät asiat kunnallisessa liikuntatoimessa. Strategian tarkoituksena on miettiä, mitkä asiat tulevaisuudessa vaikuttavat liikuntatoimen hallintokunnan toimintaan ja mihin asioihin on kiinnitettävä huomiota väestörakenteen ikääntyessä ja kunnan asukasluvun vähentyessä. Väestöennuste on Ilomantsin kunnassa erittäin negatiivinen. Asukkaiden keski-ikä nousee tulevien vuosien aikana ja poismuuttavien kuntalaisten määrä pysyy edelleen korkeana tulevissa ennusteissa. Lasten vähäinen syntyvyys ja nuorten määrän väheneminen aiheuttavat muutosta liikuntasuunnittelussa.

Ilomantsin kunnan liikuntastrategia on laadittu järjestöille tehdyn kyselyn pohjalta käyttäen laadintavaiheessa apuna työryhmää, johon on kuulunut asiantuntijoita niin urheiluseuroista kuin kansalaisjärjestöistäkin. Myös lapset, nuoret, koululaiset, työkäiset ja vanhuksat on otettu huomioon strategian laadinnassa, pyytämällä asiantuntijoita niin päiväkodista, koulumaailmasta kuin vanhusten kanssa toimijoista.

Liikuntastrategiaa laadittaessa on pyritty löytämään kaikki liikunnan osa-alueet mukaan.

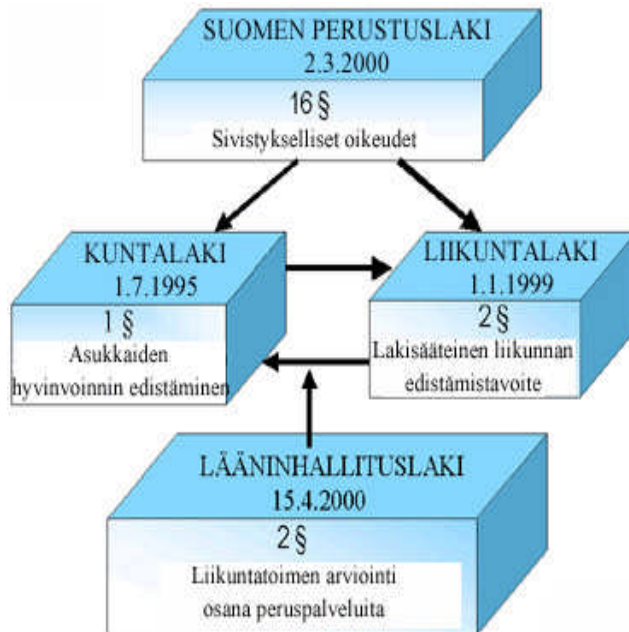
Liikuntatoiminta, avustukset, liikuntapaikkojen kunnossapito ja –rakentaminen sekä tasapuolinen liikunnan tarjoaminen kuntalaisille ovat olleet lähtökohtana mahdollisimman laajan liikuntastrategian 2006–2010 saamiselle Ilomantsin kuntaa.

2. LÄHTÖKOHDAT

Kuntalaisten terveys, työkyky ja viihtyvyys ovat keskeinen kunnan menestystekijä. Liikunnan vaikutus työkykyyn, terveyteen ja kansantautien ehkäisyyn tunnetaan nyt laajasti.

Kunnallista liikuntatoimintaa ohjaa asema lainsäädännössä:

Kuva 1.

Liikunnan myönteisiä terveys- ja talousvaikutuksia osoittavat tutkimustulokset ja julkinen keskustelu on vaikuttanut myös lainsäädännön kehitykseen Suomessa. Seuraavassa katsaus lakipykäliin, joissa ohjataan kuntia järjestämään kuntalaisille tasapuoliset mahdollisuudet toimia:

Suomen perustuslaki. Suomen perustuslaissa 16 pykälässä säädetään sivistyksellisistä oikeuksista. Pykälän toinen momentti kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti: "Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varallisuuden sitä estämättä:"

Kuntalaki. Kuntalaissa kuntien on pyrittävä edistämään asukkaiden hyvinvointia ja kestävä kehitystä alueellaan. Liikunnalla katsotaan olevan selkeä yhteys ihmisten

työkykyyn, terveyteen ja sitä kautta koko yhteiskunnan hyvinvointiin. Liikunnalla katsotaan olevan merkittävä rooli kuntalaisten työkyvyn ja terveyden ylläpidossa.

Liikuntalaki. Liikuntalain tarkoituksena on muun muassa ”edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan alueella.” Liikuntalain arvopohjassa on keskeistä yhteiskunnan hyvinvointipolitiikan tukeminen liikunnan avulla. Tavoitteena on selkeästi liikuntaharrastuksen laajentaminen myös uusiin ja liikunnallisesti passiivisiin väestöryhmiin. Liikuntalain perusteluissa todetaan, että oikeus liikuntaan on nähtävä osana kansalaisten peruspalveluja. Liikuntatoiminnan rinnalle on nyt nostettu liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset.

Liikuntalaki antaa kunnille myös selkeän toimintavelvoitteen eli liikunnan yleisen edistämismääräyksen: ”Kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät. Vastuu liikuntatoimen yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta on paikallistasolla kunnilla.” Liikuntalain mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle on valtion ja kuntien lakisääteinen tehtävä.(www.kuntaliitto.fi)

3. LIKUNTASUUNNITELMA

3.1 Liikuntatoimen toiminta-ajatus:

1. Ilomantsi tarjoaa mahdollisuuden elinikäiseen oppimiseen sekä itsensä kehittämiseen ja järjestää aktiivista elämää edistäviä palveluita kuntalaisille.
2. Tarjoaa monipuolisia liikuntaharrastuksia ja järjestää monipuolista nuorten ja erityisnuorten kasvua edistävää toimintaa.

3.2 Liikuntatoimintaan vaikuttavat muutostekijät

kuva 2.

Muutostekijät		Vaikutus liikuntatoiminnassa
Väestörakenne	väestön ikääntyminen väestön poismuutto	<ul style="list-style-type: none"> - Palvelujen kohdentaminen oikein - Liikuntapaikkojen rakentaminen ja peruskorjaaminen - Ohjausryhmien koko pienenee ja ryhmien määrä lisääntyy - liikunnan kysyntä vähenee - nuorten toiminnat vähenevät - seuratoimintaan muutoksia - investointitarpeet vähenevät - seudullisten palvelujen kehittäminen
Liikuntakäyttäytymisen ja elämäntavat		<ul style="list-style-type: none"> - pystytään vastaamaan kysyntään - terveysliikunnan painoarvot - tekniikan hyväksikäyttö palveluissa - asiakkaiden odotukset - luonto tärkeä toiminta-alue - omatoimisen liikunnan kehittäminen - syrjäytymisen ehkäisy
Talous	käyttötalous investoinnit	<ul style="list-style-type: none"> - yhteistyön kehittäminen voimavarojen vähetessä - poikkihallinnollinen yhteistyö - seutukunnallinen yhteistyö - lähiliikuntapaikkaverkosto - investointien oikea kohdentaminen - investoinnit pieniä - peruskorjaustarpeet suurenevat
Maaseudun autioituminen		<ul style="list-style-type: none"> - palvelut keskittyvät kuntakeskukseen - liikuntapaikkarakentaminen kuntakeskukseen

3.3. Painopistealueet sekä tavoitteet ja toimenpiteet

3.3.1 Terveyden edistäminen

Hyvinvointipalveluissa on liikunnalla erittäin tärkeä merkitys. Kuntalaisten yleiskunto Ilomantsissa kuin myös kaikkialla Suomessa on heikentynyt vuosien myötä.

Työpaikkojen koneistuminen sekä tietotekniikan ja elektroniikan tuleminen kotitalouksiin aiheuttaa liikunnan vähenemistä päivittäisistä toiminnoista. Lasten,

nuorten ja varusmiesten heikko kunto tulevat vaikuttamaan terveystoiminnan tarjontaan jo tänä päivänä ja vielä voimakkaammin tulevina vuosina.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

- liikunnan harrastajien määrä lisääntyy; liikuntaluentoja
- omatoimisen ja liikunnallisen elämäntavan synnyttäminen, palvelujen markkinointi ja tiedottaminen
- monipuolisten liikuntapalvelujen tarjoaminen ja kehittäminen, tuotetaan uusia nykyaikaisia palveluja kuntalaisille
- projektien hyödyntäminen niin taloudellisesti kuin myös sisällöllisesti
- liikuntatoimi tuottaa myös itse palveluja
- liikuntatoiminnan monipuolistaminen sekä terveiden elämäntapojen tuominen esille
- liikkumisreseptin monipuolinen käyttö liikuntahoitomuotona terveyden ylläpitäjänä

3.3.2. Lasten ja nuorten aktiivisen elämän edistäminen

Maaseudulla lasten ja nuorten liikkuminen on luonnollisempaa kuin kaupungeissa. Ilomantsilaiset lapset ja nuoret liikkuvat melko aktiivisesti niin omatoimisesti kuin myös tarjotuissa ohjaustoiminnoissa. Tietotekniikan myötä liikkuminen näyttää vähenevän lasten keskuudessa. Kouluissa liikunnan määrä laskee ja lukiossa ja ammatillisissa kouluissa liikuntaa tarjotaan pääsääntöisesti valinnaisuuden pohjalta.

Urheiluseurat ja kansalaisjärjestöt luovat hyvät edellytykset liikunnan harrastamiselle Ilomantsissa. Yhteistyössä kunnan ja seurojen kanssa toteutetut projektit ovat antaneet hyvät edellytykset lasten ja nuorten liikunnalle. Kunnan ja seurojen välinen yhteistyö on erittäin arvokasta lasten ja nuorten kasvun tukijana. Lapsen saaminen varhaisessa vaiheessa mukaan liikunnalliseen vapaa-aikaan, antaa hyvät eväät tulevaan aktiiviseen elämään.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

- aktiivisten lasten määrän lisääminen - tiivis yhteistyö liikuntatoimen, koulujen ja seurojen välillä
- avustusten säilyttäminen; annetaan seuroille taloudellista tukea toiminnan järjestämiselle

- lähiliikuntapaikat kunnossa, lasten toiminta-alueisiin tullaan kiinnittämään huomiota niin, että liikuntapaikat ovat kunnossa ja niihin on helppo tulla liikkumaan
- lasten liikunnallinen iltapäivätoiminta - Tarjotaan lapsille monipuolinen liikunnallinen vaihtoehto yksinäisiin iltapäiviin sekä kuntakeskuksessa että sivukylillä
- kouluun lisää liikuntaa – kerhot ja valinnaisuus
- Aktiivinen yhteistyö kaikkien lasten ja nuorten toimijoiden kanssa - yhteisien neuvottelujen järjestäminen 1-2 krt vuodessa.
- liikunnan tarjoaminen lasten hoitopaikkoihin - järjestetään liikunnallista koulutusta päiväkotihenkilökunnalle

3.3.3. Liikuntaa ikääntyville

Ilomantsin liikuntatoimessa suurimman muutoksen aiheuttaa ikärakenteen muutos. Vanhusten absoluuttinen määrä lisääntyy ja tällä hetkellä Ilomantsissa on yli 26 % asukkaista 65 -vuotiaita ja vanhusten määrä kasvaa myös tulevana vuosina ja etenkin ikäryhmässä + 85 -vuotiaat. Toiminnallisesti muutokset vaikuttavat niin palvelutarjontaan kuin myös liikuntapaikkojen kunnossapitoon, peruskorjauksiin ja rakentamiseen. Palvelujen tuottamisessa on mietittävä ohjausryhmien koko, taso ja mahdolliset liikuntarajoitteet. Lisäksi liikuntapaikoissa on otettava huomioon liikuntapaikkojen saavutettavuus sekä laitteisto ja välineistö. Myös vanhusten omatoiminen liikunta on erittäin tärkeää. Mitä paremmat valmiudet vanhuksella on selvitä päivittäisistä toimenpiteistä sitä paremmat mahdollisuudet hänellä on hyvään toimivaan elämään.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

- Liikuntapalvelujen sisältöön vaikuttaminen - Tarjotaan vanhuksille heille soveltuvaa liikuntaa
- Liikuntapaikkojen saavutettavuus - Liikuntapaikat tullaan suunnittelemaan niin, että ne soveltuvat myös vanhusväestön käyttöön.
- Vanhusten omatoiminen liikunta - Annetaan liikunnallista koulutusta vanhusten kanssa toimiville työntekijöille.
- Pyritään tiedottamaan apuvälineiden käyttöä liikunnan lisäämiseksi;
- Vanhuksille sopivat liikuntareitit – tehdään kartta hyvistä toimivista liikuntareiteistä
- Liikuntapalvelujen parantaminen – aktiivinen projekteihin osallistuminen
- Ennaltaehkäisevän työn merkitys lisääntyy – terveystoimi hoitaa tulevaisuudessa vain sairaita

3.3.4. Urheiluseura- ja liikuntajärjestötoiminta

Urheiluseurat ja liikuntajärjestöt ovat suuri voimavara toiminnallisen liikunnan järjestämisessä. Seurojen tekemää ohjaustoimintaa ei pysty muuttamaan ”miestyövuosiksi”, mutta määrä on todella korkea. Järjestöjen työ keskittyy pääsääntöisesti lasten ja nuorten toimintaan, missä toiminnan tarve on erittäin suurta. Liikuntajärjestötoiminnan lakkaaminen tulee aiheuttamaan ohjaustoiminnan katoamisen. Yhteistyö kunnan ja järjestöjen välillä on antanut hyvät toimintaedellytykset ilomantsilaiselle nuorisotoiminnalle. Yhteisten projektien myötä kunnassa toimii 20–25 säännöllistä ohjaustoimintaryhmää viikoittain. Näin yhä useampi nuori on löytänyt toiminnallista tekemistä vapaa-aikaan.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

- Urheiluseurojen toimintaa tuetaan – avustusmäärärahat tullaan säilyttämään ja toiminta- ja asiantuntija-apua annetaan tarvittaessa
- Yhteistyön kehittäminen – seurojen kanssa pidetään 1-2 yhteistapaamista vuosittain
- Ohjaajakoulutuksen kehittäminen – suunnitellaan ja toteutetaan järjestöjen kanssa yhteisiä koulutuksia

3.3.5. Omatoiminen liikunta

80 % liikunnasta tapahtuu omatoimisesti joko ryhmässä tai yksin, joten omatoimisuus liikunnan harrastamisessa on merkittävää. Lapsena ja nuorena saadut positiiviset liikuntakokemukset antavat hyvät eväät omatoimiselle liikunnalle jatkossakin. Hyvät liikuntapaikat, monipuolinen tarjonta, sivukylien liikuntamahdollisuudet ja hyvä yleinen liikunnan käsitys antavat hyvän pohjan omatoimisen liikunnan lisäämiselle. Liikuntatoiminnalla on merkittävä vaikutus sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn.

Tyky-toiminta on otettu liikuntatoimen yhdeksi toimintakentistä muutama vuosi sitten. Toiminnan tarkoituksena on antaa tietoa liikunnan tärkeydestä ja sen ennaltaehkäisevästä vaikutuksesta useisiin kansantauteihin. Lisäksi toiminnalla pyritään tuomaan esille ilomantsin liikuntamahdollisuudet (liikuntapaikat, ohjatut liikuntatoiminnat, toimivat seurat) ja päästä kokeilemaan harrastettavia liikuntalajeja.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

- Omatoimisen liikunnan määrän lisääminen; tiedottaminen, tyky-toiminnan tarjoaminen
- Työpaikkojen aktiivinen liikuntatoiminta; yhteydenpitäminen työpaikkojen johtoon
- Liikuntatoiminnan vaikutukset tietoon; lehtikirjoittelua ajankohtaisista asioista
- Kampanjatoimintojen lisääminen – uinti-, kävely- hiihto- ja kuntokampanjat
- Liikunnan tiedottamista lisättävä - liikunnan merkityksen korostaminen
- Kuntoliikuntatapahtumien (sekä suurten että pienten) tukeminen ja markkinoiminen

4. KÄYTTÖMAKSU JA AVUSTUKSET

4.1 Käyttömaksut

Ilomantsissa on peritty liikuntatiloista käyttömaksua vuodesta 1998 alkaen. Kunnan kiristynyt taloudellinen tilanne vaati tulomäärärahojen lisäämistä kaikille hallintokunnille ja liikuntatoimen vaihtoehdot tulojen lisäämiseksi olivat vähäiset. Vain käyttömaksuja voitiin tarkastella.

Ilomantsin liikuntatilojen käyttömaksut ovat erittäin kohtuulliset. Maksuilla on pyritty lisäämään kunnan tulomäärärahaa ja poistamaan ylimääräisiä turhia tilavuokria. Liikuntatilojen maksullisuus on porrastettua ja maksuttomia tilat ovat vain alle kouluikäisille. Ilomantsin liikuntamaksu on kaikille käyttäjille samanlainen. Kuntalaiset, ulkokuntalaiset sekä urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen jäsenet maksavat käytöstä saman maksun. Maksu on vapaa-ajan vuosikortti.

Urheilukilpailuiden ja liikuntatapahtumien järjestämisestä liikuntatiloissa peritään vuokraajalta tilakohtainen maksu.

Uimahallin käyttö ei sisälly vuosikorttiin vaan uimahallille on laadittu käyttömaksut erillisen sopimuksen mukaan. Maksut on hinnoiteltu aamu-, ilta- ja

viikonlopputaksoihin sekä kausikortteihin. Myös uimahallin käyttö on alle 7 -vuotiaille maksutonta ja lapsille 7-16 on alennetut hinnat voimassa.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

- Sisäliikuntatiloista tullaan perimään kohtuullista vuosikorvausta
- Ulkotilojen käyttö on jatkossakin maksutonta
- Tilojen käyttö tulee olemaan maksutonta alle 7-vuotiaille
- Liikuntatoimen taksat tarkistetaan vuosittain
- Uimahallissa peritään jatkossakin maksut erillisen taksoituksen mukaan
- Nuorille käyttäjille 7 – 16 -vuotiaille maksut ovat edullisemmat

4.2. Avustukset

Ilomantsin kunnan vapaa-aikalautakunta jakaa avustuksia järjestöille seuraavasti: keväällä yleisavustukset ja joulukuulla kohdeavustukset. Lisäksi toiminnassa on yhteistoimintarahaa, josta hakija saa päätöksen viranhaltijalta heti neuvottelun jälkeen. Yhteistoimintarahaa myönnetään yllättäviin, uusiin toimintoihin, joihin ei ole osattu talousarviossa varata määrärahaa.

Avustusjärjestelmässä hakijoina voivat olla kaikki ilomantsilaiset järjestöt, yhteisöt, ryhmät ja yksityishenkilöt.

Avustukset kohdistuvat järjestöjen toimintaan (yleisavustukset) sekä vuosittain erikseen määriteltyihin kohteisiin (kohdeavustus).

Tavoitteet ja toimenpiteet:

- avustusmäärärahat tullaan säilyttämään arvokkaan ja monipuolisen sekä ennaltaehkäisevän järjestötyön tukemiseksi,
- Avustusmäärärahan suuruus päätetään vuosittain talousarvion yhteydessä,
- Avustusten jakokriteereitä tullaan kehittämään ja pitämään ajan tasalla

5. LIIKUNTAPAIKAT

5.1 Nykyiset liikuntapaikat

Ilomantsin kunta tarjoaa kuntakokoonsa nähden hyvät ja tasokkaat liikuntapaikat käyttäjille. Lisäksi liikuntapaikkojen kalusto ja varustetaso on pyritty pitämään tasokkaana ja nykyaikaisena. Liikuntatilojen käytössä on positiivista myös se, että käyttövuoroja ovat saaneet kaikki hakijat ja käyttövuoroajat ovat inhimillisiä hakijoille. Lisäksi Ilomantsissa on toiminut liikuntatilojen käyttö myös viikonloppuisin. Vuoroja annetaan kaikille saleille ja vuoron vastuuhenkilö vastaa ovien avaamisesta ja sulkemisesta. Viikonloppukäyttö ei aiheuta kunnalle ylimääräisiä palkkakustannuksia. Liikuntapaikkaluettelo liitteenä nro 1.

5.2. Liikuntapaikkarakentaminen ja investoinnit

Ilomantsin kunnan liikuntapaikkarakentaminen on ollut tasaista viimeiset 20 vuotta. Kuntaan on rakennettu kuntakokoon nähden hyvin liikuntapaikkoja. Kuitenkin kaikkia liikuntapaikkoja ei ole pystytty rakentamaan ja uudet nousevat liikuntamuodot tuovat myös haasteita liikuntapaikkarakennus suunnitelmissa. Myös sivukylien liikuntapaikat tulee säilyttää ja pitää kunnossa jatkossakin.

Uusien liikuntapaikkojen tarve, peruskorjaustarpeet ja investoinnit vuosille 2006 – 2010

- Yleisurheilukenttä
- Hutunniemi-Pääskynpesä -yhdysladun valaistus ja kunnostaminen
- Retkeilyreitti välille Petkeljärvi - Möhkö
- Kuntosalilaitteiden uusiminen; huomioitava myös vanhukset
- Vanhainkodin liikunta- ja kuntolaitteet
- Valaistun ladun jatkaminen Havukkaan 1,8 km
- Vesikaivot ja sauna retkeilyreiteille (Susitaival)
- Rollaattorireitti ja potkurireitit; reittimerkintä ja kartan tekeminen
- Skeittipaikan rakentaminen

6. LIIKUNTAPALVELUT JA YHTEISTYÖTAHOT

Liikuntapalvelut ovat Ilomantsissa asukasmäärään nähden kiitettävät. Palvelun tuottajina toimivat urheiluseurat, liikunta- ja kansalaisjärjestöt sekä kunnan toimesta liikuntatoimi, koulutoimi ja kansalaisopisto. Liikuntatoiminnan yksi vahvuus Ilomantsissa on yhteistyö eri toimijoiden kesken. Järjestöjen ja kunnan välinen yhteistyö on toiminut aktiivisesti jo vuosia ja tuloksia toiminnasta on saatu aikaan. Liikuntahankkeisiin on haettu avustuksia yhteisillä hakemuksilla. Mm. liikuntailtapäivätoiminnan suunnittelu on toteutettu yhteistyössä. Lukion, seurakunnan, seurojen ja liikuntatoimen aloitteesta on toteutettu lukion ohjaajakursseja, jotka ovat antaneet voimavaroja ohjaajapulaan.

6.1. Urheiluseura- ja liikuntajärjestötoiminta

Laaja-alainen ja aktiivinen seura- ja järjestötoiminta on tärkeä yhteistyötaho liikuntatoimelle. Nuorten ja lasten liikuttajana järjestöt ovat ehdottomasti tärkein linkki liikunnallisen elämäntavan ohjaajana. Liikuntajärjestöjen toimintaan kuuluu lasten ja nuorten lisäksi myös aikuisten kilpaurheilutoiminta sekä kunto- ja terveysliikuntatoiminnan tarjoaminen. Ilomantsissa on tällä hetkellä 14 toimivaa urheiluseuraa ja liikuntajärjestöä, jotka tuottavat niin harrastus- kuin kilpaurheilutoimintaa kuntalaisille. (Liikuntajärjestöluettelo liite 2). Järjestöjen laajivalikoima on erittäin laaja-alainen. Ilomantsissa on mahdollisuus harrastaa lähes kahtakymmentä liikuntamuotoa seurojen tarjoamana.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

- Seuratoiminnan tukeminen jatkossakin – yhteistyö, avustukset, koulutukset
- Päällekkäisten toimintojen poistaminen – seurapalaverit kaksi kertaa vuodessa
- Toimintamahdollisuuksien ylläpitäminen – hyvät ja tasokkaat toimitilat
- Ryhmävetäjien aktivoiminen – koulutustoimintaa ohjaajille
- Lukion ohjaajakurssin järjestäminen ja kehittäminen – uusia ohjaajia

6.2. Kansanterveysjärjestöt

Urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen lisäksi Ilomantsissa on paljon toimivia kansanterveysyhdistyksiä, joiden toimintaan kuuluu voimakkaasti liikunnantarjoaminen, -harrastaminen ja ohjaustoiminnan suunnittelu.

(Järjestöluettelo liite 2.) Kansanterveysjärjestöjen liikuntatoiminta on hyvinkin jäsenistölle räätälöity, koska erilaiset sairaudet tai toimintakyvyn puuttuminen vaikeuttavat jäseniä osallistumaan yleisiin liikuntatoimintoihin. Kansanterveysjärjestöt tekevät aktiivisesti työtä omien jäsenten liikunnanharrastamismahdollisuuksien eteen. Järjestöillä pyörii 1-2 kertaa viikossa ohjaustoimintoja eri liikuntalajeissa.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

- Aktiivista osallistumista kansanterveysjärjestöjen toimintaan – yhteisiä kokoontumisia
- Ammattitaitoisten ohjaajien löytäminen – Ohjaajakoulutuksia erityisryhmien vetäjille

6.3. Kunnan sisäinen yhteistyö

Liikuntatoimi tekee paljon yhteistyötä kunnan muiden hallintokuntien ja toimipisteiden kanssa. Tiettyjen toimialojen asiantuntemus antaa hyvät edellytykset toimintojen järkipäristämiseksi liikuntatoimessa. Yhteisissä palavereissa hallintokunnat täydentävät toisiaan ja asioille saadaan näkökulmat useimpien toimijoiden ajatuksista.

6.3.1. Tekninen toimi

Liikuntapaikkarakentamisessa, liikuntapaikkojen kunnossapidossa ja toimintojen järjestämisessä tehdään tiivistä yhteistyötä teknisen toimen kanssa. Tapahtumien ja toimintojen järjestäminen vaatii hoidetut ja kunnostetut liikuntapaikat. Tekninen toimi on pyytänyt hyvin liikuntapaikkojen kunnossapidossa ja liikuntapaikkarakentamisessa liikuntatoimen ja vapaa-aikalautakunnan asiantuntemusta. Vapaa-aikalautakunta esittää liikuntapaikkarakentamisesta ja kunnossapidosta ja kalustoinvestoinneista vuosittain tekniselle lautakunnalle.

Tavoitteet:

- Liikuntatilat ja ulkoliikuntapaikat saadaan pysymään nykyisellä tasolla – Neuvonpitoa teknisen toimen kanssa
- Liikuntatilat ja – paikat pidetään ajanmukaisina – koulutusta liikuntapaikkojen hoitajille

6.3.2. Kansalaisopisto

Liikuntatoimi ja kansalaisopisto ovat tehneet yhteistyötä jo vuosia. Vuoden 2006 alusta yhteistyö lisääntyy kansalaisopiston siirryttyä vapaa-aikalautakunnan alaisuuteen. Hankkeita on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä. Koulutustarpeita on pystytty toteuttamaan kansalaisopiston koulutuksina. Lisäksi liikuntatuntien suunnittelua on tehty yhdessä, jolloin kuntaan on saatu monipuolisia liikuntapalveluja myös sivukylille.

Tavoitteet:

- henkilöstön vahvuudet kaikkien hyödyksi (selkeä työnjako)
- taito- ja taideaineiden osajien laaja-alainen käyttö (yhteiset virat)
- kansalaisopiston rahoituksen hyödyntäminen (€/tunti)
- asiakaspalvelu tehokkaammaksi – palvelupisteiden luominen
- tiedotus tehokkaammaksi, Ilomantsi-imago paremmaksi

6.3.3. Koulutoimi

Kunnallisen liikuntatoimen toimenkuvaan ei kuulu koululiikunnan järjestäminen (liikuntalaki). Yhteistyötä koululaisten hyvinvoinnissa ja yleiskunnan ylläpitämisessä koulutoimen kanssa on järjestetty jo vuosia. Koulujen liikuntatuntien määrää on vähennetty vuosia, joten koululaisten omatoimista liikunnanharrastamista on pyritty lisäämään yhteistoiminnoilla. Peruskoulun alaluokille on annettua asiantuntija apua mm. suunnistuksessa, telinevoimistelussa ja eräissä palloilulajeissa. Yläkoululaisten aktivoimiseksi on kehitelty yhdessä koulun ja oppilaiden kanssa kerhotoimintaa, ryhtiviikkoja, toimintapäiviä (palloilut, hiihto jne.), joiden aikana on pyritty tiedottamaan oppilaita omatoimisen liikunnan tärkeydestä.

Koulujen liikuntapäivissä ja urheilutapahtumissa liikuntatoimi on asiantuntija-apuna. Myös koulujen pihojen suunnittelua aktiiviseksi toimintaympäristöksi on tehty yhteistyössä koulujen ja liikuntatoimen välillä.

Lukiolla ja liikuntatoimella on ollut yhteistyötä ohjaajakurssitoiminnassa. Lukion oppilaat voivat valita ohjaajakurssin valinnaisena aineena. Kurssi on lukion kurssiohjelmaa, johon liikuntatoimi suunnittelee ja toteuttaa ohjelman.

Tavoitteet:

- Aktiivisen yhteistyön jatkaminen -
- Uusien yhteisien toimen kehittäminen – yhteisiä neuvotteluja
- Koulukerhojen palauttaminen koulujen toimintaan
- Oppilaat aktiivisesti mukaan toimintaan – toiminta vastaa toiveita.
- Ohjaajakurssitoimintaa jatkettava lukion ja liikuntatoimen välillä – kurssi tuottaa hyviä aktiivisia ohjaajia toimintaan.

6.3.4. Vanhuspalvelut

Ilomantsin kunnan väestössä vanhusten määrä tulee nousemaan koko ajan.

Ikärakenteen muuttuminen aiheuttaa muutoksia myös liikuntapalveluissa.

Ilomantsin liikuntatoimi on tehnyt viime vuosina paljon yhteistyötä vanhusten kanssa toimivien tahojen kanssa. Yhteistyö on ollut toimintojen ja tapahtumien järjestämistä sekä erilaisiin projekteihin osallistumista. Projektit ovat tuoneet lisämäärärahaa toiminnalle vanhusten parissa.

6.3.4.1 Ilomantsin väestöennuste 2010

Kuva 3. Ilomantsin väestöennuste

Vuosi	Yhteensä	0-6 v.	7-14 v.	15-64 v.	65-74 v.	75-84	85+
2004	6686	305	534	4117	900	659	171
2005	6538	283	525	4005	878	677	170
2006	6322	279	499	3847	844	676	177
2007	6213	264	472	3804	819	674	180
2008	6110	251	445	3747	817	656	194
2010	5924	241	398	3598	817	660	210
2015	5536	221	332	3135	971	615	262

Väestöennusteen mukaan v. 2010 Ilomantsin kuntalaisista reilut 28 % on yli 65-vuotiaita, mikä tarkoittaa sitä, että palvelujen tulee myös kohdistua tälle ikäryhmälle.

Tavoitteet:

- palveluissa otetaan yhä enemmän huomiota vanhusväestöön – ohjattuja toimintoja suunnataan enemmän yli 65-vuotiaille
- Vanhusväestön omatoimista liikkumista on lisättävä - vanhusten parissa työskentelevien henkilöiden liikunnallinen koulutus
- Vanhusten lihaskuntoon kiinnitettävä enemmän huomiota – vanhuksille oma kuntoliikuntatila

7. LIKUNNAN TALOUS JA HENKILÖKUNTA

7.1. Liikuntatoimen talous

Ilomantsin liikuntatoimen talous on pysynyt viime vuosina melko vakaana.

Liikuntatoimen kokonaisnettomenot ovat n. 1,1 % kunnan käyttömenoista.

Liikuntatoimi on viime vuosina saanut lisää käyttömäärärahoja hakemalla avustuksia lääniltä ja KKI:ltä. Projektit ovat antaneet lisäväriä ja näkyvyyttä liikuntatoimintaan Ilomantsissa. Uudet hankkeet (lukion ohjaajakurssi, liikuntakärrä) ovat saaneet julkisuutta myös Ilomantsin ulkopuolella.

Liikuntatoimen alaisuuteen kuuluu tällä hetkellä:

- liikuntahalli,
- muut tilat: rantauimala ja kuuluttamo/huoltorakennus,
- uimahalli, josta kunnan osuus on n. 65 %,
- hallinto- ja henkilöstömenot,
- tapahtumat ja toiminnat (kuntotapahtumat, uimakoulut, puulaaki jne.),
- hankkeet ja projektit sekä
- avustukset (yhteistoimintaraha)

7.2. Liikuntatoimen henkilöstö

Liikuntatoimella on vähäinen vakituinen miehitys. Liikuntatoimen palveluksessa työskentelee liikuntasihteeri. Lisäksi vuoden aikana toiminnassa on tarpeen mukaan tuntiohjaajia, 1-2 uimaopettajaa, kesätyöntekijöitä. Lisäksi liikuntahallin valvonta- ja ohjaustehtävissä tulee toimimaan talviaikaan työllisyysvaroin palkattu henkilö. Liikuntatoimi maksaa uimahallin uimavalvoja/uimaopettajien palkat 100 %, mutta työntekijät ovat Pääskynpesän palkkalistoilla.

Työharjoittelijat eri oppilaitoksista antavat oman panoksensa liikuntatoimen työkentässä, lisäksi peruskoulun TET-harjoittelijoita (työelämään tutustuminen) on liikuntatoimella vuosittain 4-5 koululaista.

Liikuntatoimen tavoitteet:

- nykyisen palvelutason säilyttäminen
- Tyky-toiminnan ja vanhusten liikunnan tehostaminen
- Projektien ja hankkeiden hyödyntäminen liikuntatoiminnassa

8 PALVELURAKENTEN MUUTOS

Kuntien välinen yhteistyö tulee lisääntymään liikuntatoimen kentässä ja liikuntatoiminta tulee laajenemaan kuntarajojen ulkopuolelle. Myös järjestöjen ja kuntien välinen yhteistyö tulee tehostumaan.

Tavoitteet:

- Nykyiset liikuntapalvelut tullaan säilyttämään lähipalveluina jatkossakin.
- Liikuntapaikat on pidettävä kunnossa.
- Liikuntatilojen hinnat pysyvät kohtuullisina nykyinen väestörakenne huomioon ottaen
- Yhteistyö kuntarajojen yli.
- Kaikilla kuntalaisilla tulee olla mahdollisuus harrastaa liikuntaa lähellä asuinpaikkakuntaa.

Liite nro 1

Ilomantsin liikuntapaikat:

Liikuntahalli: liikuntasali 792 m², kuntosali 265 m², kokoustila, kahviotilat

Parppein koulun yläsali,

Parppein koulun alasali (judo ja telinevoimistelu)

Pogostan koulun liikuntasali

Pääskynpesän uimahalli: kuntoallas (4 rataa), poreallas, terapia-allas, lasten allas
ja lätkkö

Koulujen salit: Maukkula, Kuuksenvaara, Hattuvaara, Lylykoski, Huhus, Ikonvaara

Koulupihojen kentät/jääalueet: Maukkula, Kuuksenvaara, Hattuvaara, Lylykoski,
Huhus, Ikonvaara

Yleisurheilu/jalkapallokenttä

Parppein palloilukenttä

Parppein jääkiekkokaukalo/tenniskenttä

Pogostan koulun kenttä/jääalue

Pogostan koulun minikenttä

Kalevalantien kenttä/jääalue

Parppein koulun kenttä

Skeittipaikka

Retkeilyreitit:

Susitaival 90 km,

Taitajan Taival 42 km,

Tapion Taival 21 km,

Patvinpolku 42 km

Valaistu kuntorata/latu: kirkonkylä 7 km, Hattuvaara 1.2 km, Lehtovaara 2.5 km,
Sonkaja 1,3 km, Tyrjä 2,5 km, Kivilahti 1,4 km, Möhkö 2,3 km

Parppein hiihtoladut: 7 km valaistua, Ruhkarannan lenkki 16 km, retkilatu 30 km,
Pääskynpesän yhdyslatu 4 km, yhdyslatu keskustaan 2 km

Ampumaradat: Kirkonkylän ampumarata, Putkelan ampumarata ja useita ratoja
ympäri kuntaa

Liite nro 2**ILOMANTSIN URHEILUSEURAT JA LIIKUNTAJÄRJESTÖT**

FC-Pogosta ry	- jalkapallo, salibandy	
Iijalan Eränkävijät ry	- luonto- ja erätaidot	
Ilomantsin Ampujat ry	- ammunta	
Ilomantsin Hevosystäväinseura ry	- hevosurheilu	
Ilomantsin Isku ry	- jääkiekko	(nukkuu)
Ilomantsin TOROO-KAI ry	- judo	
Ilomantsin Naisvoimistelijat ry	- voimistelu	(nukkuu)
Ilomantsin Sulka ry	- sulkapallo	
Ilomantsin toimintakeskuksen virkistysyhdistys ry	- erityisliikunta	
Ilomantsin Urheilijat ry	- hiihto, suunnistus, yleisurheilu, lentopallo, pesäpallo, kuntonyrkkeily, (nukkuvia jaostoja) voimailu, koripallo, tennis, ampumahiihto	
Ilouimarit ry	- uinti	
MC-Pogosta ry	- moottoripyöräily	
Pogostan Latu ry	- kuntoliikunta	
Pogostan Tikka ry	- tikanheitto	
Sonkajan Urheiluveikot	- yleinen kyläseura	
V- ja U-seura Rajasalo ry	- yleinen kyläseura	

ILOMANTSIN KANSANTERVEYSYHDISTYKSET:

Eläkeliiton Ilomantsin yhdistys ry
 Ilomantsin Eläkkeensaajat ry
 Ilomantsin Hengitysyhdistys ry
 Ilomantsin Sydänyhdistys ry
 MLL:n Ilomantsin osasto ry
 Pogostan Sedun reuma ry
 P-K:n Keliakiayhdistys ry (Ilomantsin osasto)
 P-K:n Näkövammaiset ry
 Ilomantsin Diabetes ry
 SPR, Ilomantsin osaston Tokrajärven osasto